

Cuprins

PROLOG. Sfinții Părinți și întrebările despre embrion	7
---	---

*

Argument	23
Notă	26

CARTEA I

Epopoea unui suflet: nebuloasa preexistențialistă

I. Variațiuni preplatoniciene	35
II. Variațiuni platoniciene și neoplatoniciene	41
1. Platon	41
2. Plutarh	44
3. Medioplatonismul	45
4. Neoplatonismul	48
III. Variațiuni ale iudaismului elenistic	55
1. Antropologia semitică	55
2. Preexistența în <i>Înțelepciunea lui Solomon</i>	58
3. Destinul sufletului în scrierile inter-testamentare	61
4. Farisei și esenieni	67
5. Iosif Flavius	71
6. Filon din Alexandria	72
7. Sufletul omului în literatura rabinică și midrashică	74
IV. Variațiuni gnostice	85
1. Hermetismul	85
2. <i>Gnostica</i>	91
3. Mani și maniheismul	105

V. Ispita preexistențialistă în Biserica veche	111
1. Clement din Alexandria	112
2. Origen și pre existența	116
3. Metodiu din Olimp	128
4. Didym cel Orb	132
5. Monahii Egiptului	133
6. Evagrie	136
7. Între cele două crize origeniste: mediile monahale	140
8. Între cele două crize origeniste: urmele epopeii sufletului la autorii ortodocși	143
Atanasie, Eusebiu	143
Vasile, Grigorie din Nazianz	144
Grigorie al Nyssei	146
Nemesius	150
Synesius din Cyrene	154

CARTEA A II-A

Ireductibilii sufletului neseparabil

I. Filozofii	161
1. Câțiva presocratici	161
2. Atomistii	164
Vechii atomiști: Leucip, Democrit	164
Atomistii ulteriori: Epicur, Lucrețiu	166
3. Aristotel și comentatorii săi	168
Aristotel în luptă cu sufletul	168
Jocul sufletului și al intelectului: „Despre nașterea animalelor”	169
Jocul sufletului și al intelectului: tratatul „Despre suflet”	170
Jocul sufletului și al suflului	172
Aristotel citit de discipolii săi	174
Influența lui Aristotel în afara cercului de discipoli	177
4. Stoicii	178
II. Medicii	185
1. Sufletul e foc	186
2. Sufletul e sânge	187
3. Sufletul e suflare	188
4. Sufletul, suflul și sângele	190

5. Sinteza lui Galen	191
<i>Despre întrebuițarea părților corpului: Galen și suflul psihic . .</i>	192
<i>Despre opiniile lui Hipocrate și Platon: sediul sufletului</i>	193
<i>Că purtările sufletului urmează temperamentelor trupului:</i> <i>sufletul și temperamentul (krasis) trupului</i>	194
III. Tradiția biblică	197
1. Nefesh	197
2. Suflet și suflu	198
3. Suflet și sânge	199
IV. Creștinii împotriva epopeii sufletului	201
1. Ispita sufletului corporal	201
O antropologie apropiată de stoicism	201
Erezia arabicilor	204
2. Provocarea preexistenței	205
Petru al Alexandriei	205
Metodiu din Olimp	206
Apolinarie al Laodiceii	207
3. Lectură antiohiană a <i>Facerii</i>	211
Sufletul și sângele	211
Creația omului (<i>Fc 2, 7</i>)	212
„Hainele de piele” (<i>Fc 3, 21</i>)	215
Unitatea compusului uman	216

CARTEA A III-A

Cum vine sufletul în embrion

I. Un trup pentru suflet	225
1. De unde vine trupul: cheștiunea seminței	225
A. Una sau două sperme/semințe?	225
O singură spermă/sămânță	226
Două sperme/semințe	236
B. Originea și natura seminței	242
Teoria mielogenetică	243
Teoria pangenetică	247
Teoria hematogenetică	249
Spermă, umoare și suflu	254
2. Mecanismul concepției	256
A. O singură sămânță	258
B. Două sperme/semințe	266

3. Ceea ce e în pântec	269
A. Formare unui corp susceptibil de a fi însuflețit	269
a. Durata sarcinii	269
b. Copilul din luna a opta	277
c. Etapa principală a formării	282
Calculule simple	282
Distincție după durata gestației	284
Distincția după sex	286
d. Primul organ format	291
B. Embrionul mănâncă și respiră	295
a. Prin gură și prin nări	295
b. Prin cordonul ombilical	297
II. Întrebări universale	301
1. Câte suflete avem de fapt?	301
A. Primele distincții	301
B. Aportul lui Platon	303
C. Aportul lui Aristotel	305
D. Împăcarea lui Platon și Aristotel?	307
E. Gnozele	310
F. Tradiția biblică	312
2. Întrebările mișună	316
A. De unde vine?	316
B. Când vine?	319
III. Embrionul, trup și suflet	321
1. De unde vine sufletul?	321
A. Din exterior: sufletul vine în trup	321
a. „Fantezia” platonico-gnostică: când un suflet care cade întâlnește un trup care se formează	322
O unire naturală	322
Destinul și stelele	323
Răpirea sufletului sau sufletul înghițit	324
Sufletul la pândă	326
Sufletul se furișează	327
b. „Vistieria sufletelor”	329
c. Creaționismul	332
În Răsărit	332
În Apus	338

B. Dinăuntru: sufletul vine din trup	348
a. Sufletul vine din sămânță	348
Presocraticii: Diogene din Apollonia	348
Platon, Aristotel, stoicii	349
<i>Memoriul pitagoreic</i>	353
Medicii	354
Tradiția biblică	355
Gnozele	356
Autorii creștini	357
b. Traducianismul adamic	357
2. Ce fel de suflet pentru ceea ce e în pântec?	365
A. Este embrionul o vegetală?	366
a. Embrionul nu e o vegetală	366
b. Embrionul este o vegetală	368
B. Embrionul e oare un <i>zōon</i> ?	371
C. Este embrionul o ființă înzestrată cu rațiune?	373
3. Când vine sufletul? Și care suflet?	376
A. La naștere	376
B. La formare	380
a. Momentul crucial al formării	380
Tradiția elenică	380
Tradiția biblică	381
Talmudul	381
Exegeții creștini	383
b. O însuflețire treptată	392
Filozofii	392
Medicii	396
Gnozele	396
C. La concepere	397
Filozofii	397
Medicii	400
Gnozele	401
Talmudul	402
Autorii creștini	402
4. Scurt excursuri: Vasile cel Mare și avortul	408
A. Contextul	408
B. Analiza canonului	410

CONCLUZIE: Geneza unei priviri creștine asupra embrionului și a sufletului său	415
1. Creștinii în lumea gândirii grecești	415
A. Surse specifice	415
B. Gândirea semitică și epopeea sufletului: o diferență ireconciliabilă	417
C. Creștinii și ireductibilii sufletului neseparabil	418
2. Chestiuni teologice	418
A. Creația	419
B. Întruparea	420
C. Învierea	421
3. O antropologie specifică	422
A. Momentul însuflețirii	422
B. Avatarele monismului antropologic	422
4. Deschidere	424
A. Enea și Zaharia	425
B. Ioan Filopon	427
C. Ps. Cezarie	428
D. Anastasie Sinaitul	428
E. Maxim Mărturisorul	430

*

EPILOG. Însuflețirea embrionului uman la Maxim Mărturisorul	435
I. Un context istoric dramatic	435
II. <i>Ambigua secunda</i> și pericolul origenist	438
1. <i>Ambigua</i> II, 7 (PG 91, col. 1068–1101)	439
2. <i>Ambigua</i> II, 42 (col. 1321–1345)	441
a. Împotriva celor care spun că sufletele preexistă trupurilor	443
b. Împotriva celor care spun că trupurile preexistă sufletelor	444
III. <i>Epistolele</i> 12, 13, 15 și pericolul monofizit	449

*

BIBLIOGRAFIE	455
Abrevieri nebibliografice	455
1. Abrevierile de reviste și colecții	455
2. Izvoare (afară de Talmud)	457
3. Izvoare talmudice (în traducere)	470
4. Literatură secundară	471